

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo o delu tržnega inšpektorata v letu 1957

Tržna inšpekcija nadzoruje izvajanje predpisov, ki urejajo blagovni promet in storitve v vseh gospodarskih organizacijah ne glede na njihovo gospodarsko dejavnost, če se ukvarjajo z blagovnim prometom ali storitvami.

Seznanjanje organov delavskega samoupravljanja z nezdravimi pojavi v gospodarstvu bi moralo biti eden najmočnejših preventivnih ukrepov v borbi proti gospodarskemu kriminalu. Tržni inšpektorji imajo navodilo, da seznanijo UO podjetja o nalogah in ugotovitvah nadzora ter da jim predlagajo ukrepe, ki naj jih podvzame DS za preprečevanje gospodarstvu škodljivih pojavov.

Sedanja praksa je pokazala, da bo treba v bodoče poostriži nadzor nad monopolističnimi pojavi in verizno trgovino, ki hromi naše napore za zboljšanje tržnih razmer in življenjskega standarda. Še bolj kakor doslej bo treba vršiti tudi nadzor nad izvajanjem predpisov o jugoslovanskih standardih in zveznih predpisov o kakovosti izdelkov in proizvodnih specifikacijah in podobnih predpisov, s katerimi se določajo lastnosti blaga in način pakiranja v prometu, da bi s tem zaščitili potrošnike in onemogočili špekulativno navijanje cen na račun poslabšanja kvalitete blaga.

Za izvajanje nadzora imajo tržni inšpektorji pooblastila in pravico pregledovati poslovne knjige in listine, ki jim omogočajo vpogled v poslovanje gospodarske organizacije in pregledati blago ter poslovne prostore; zasliševati odgovorne osebe in pričati ter uporabljati za izvedbo kontrole tudi strokovnjake.

I. Organizacijska in kadrovska vprašanja

Z uveljavljanjem komunalnega sistema je bila dana že v letu 1955 občinskim ljudskim odborom pravica in dolžnost ustanavljati tržno inšpekcijo. Zaenkrat nam še ni uspelo urediti organizacijo inšpekcijske službe. Nagle organizacijske spremembe so bistveno vplivale na efekt dela tržne inšpekcije.

Na splošno se ocenjuje, da je v zadnjem času znatno popustila uspešnost dela tržne inšpekcije pri opravljanju neposrednega nadzora nad izpolnjevanjem zakonov in drugih predpisov s strani ustanov, organizacij in zasebnikov.

Vzroki neuspeha so predvsem: izredna fluktuacija kadra pri okrajnem in občinskih tržnih inšpektoratih;

nepopolno oz. neurejena organizacija tržne inšpekcije pri občinskih ljudskih odborih — 16 občin še nima tržnih inšpekcijskih;

posredno ali neposredno oviranje dejavnosti občinskih tržnih inšpektorjev;

pomanjkanje strokovne sposobnosti nekaterih tržnih inšpektorjev.

Fluktuacija kadra je stalen pojav. Od reorganizacije dalje je zapustilo inšpekcijsko službo v našem okraju 9 inšpektorjev, predvsem vsled neurejenih prejemkov ali pa so bili premeščeni na druga mesta. V istem razdobju se je nanovo zaposlilo 8 inšpektorjev. Od teh so le 4 povsem novi, ostali pa so bili po lastni želji premeščeni iz ene občine v drugo ali na okraj. Na razpise občinskih ljudskih odborov se doslej ni nihče odzval. Iz prakse je dognano, da ima lahko 1 inšpektor v enem letu nadzor praviloma nad največ 180 do 200 gosp. organizacijami in zasebnimi obrtmi. Na podlagi tega kriterija bi bilo potrebno zaposliti na območju okraja Ljubljana najmanj 35 inšpektorjev, trenutno pa je na okrajnem in občinskih tržnih inšpektoratih zaposleno skupno 19 inšpektorjev.

Ta predlog je tembolj utemeljen, ker opravijo podjetja v okraju Ljubljana preko 60% blagovnega

prometa LRS (največ od tega občine v mestu Ljubljani).

Število sistemiziranih mest in dejanska zasedba pri okrajnem tržnem inšpektoratu ne ustreza zahtevam nalog, ki so postavljene pred ta organ. To število inšpektorjev ne bi zadostovalo tudi v primeru boljše organizacije inšpekcijske službe pri občinskih ljudskih odborih, kajti inštruktaža in nadzor tržnih inšpektorjev se ne more izvršiti z dopisi in okrožnicami, temveč s skupnimi pregledi gospodarskih organizacij.

Zelo uspešno se je pokazalo v preteklem letu tudi sodelovanje z ostalimi nadzornimi organi, posebno s sanitarno in veterinarsko inšpekcijo, bodisi, da izmenjavamo izkušnje in ugotovitve ali pa vršimo nadzor v komisijah, v katerih so zastopani tržni, sanitarni ter veterinarski inšpektorji. Tako je bil uspešno izvršen pregled o minimalni ureditvi gostišč in turističnih objektov, kontrola gospodarskih organi-

zacij za promet, proizvodnjo in predelavo živil.

Enotnost akcij tržne inšpekcije je zagotovljena z vertikalno povezavo. Zvezni tržni inšpektorat daje redno obvezna navodila za kontrolo izvajanja važnejših predpisov blagovnega prometa. Tak način dela je uspešen.

II. Pojavi in problemi v blagovnem prometu

Konec leta 1956 je bilo na področju ljubljanskega okraja 5911 gospodarskih organizacij (družbeni in zasebni sektor), ki so podvržene kontroli tržne inšpekcije. V letu 1957 pa se je to število delno povečalo z ustanavljanjem novih obratov, v večjem obsegu pa z združitvijo bivšega OLO Kočevje in Ljubljana v novi okraj. Tako imamo sedaj v novem okraju Ljubljana 7123 gospodarskih organizacij (družbeni in zasebni sektor), katerih blagovni promet je podvržen nadzoru tržnih inšpektoratov.

V letu 1957 je bilo prekontrolirano 1761 gospodarskih organizacij ali 25 slabih odstotkov, kar pomeni, da je posamezni tržni inšpektor pregledal v letu 1957 povprečno 117 gosp. organizacij, ob upoštevanju, da je praktično operativno delalo v letu 1957 15 inšpektorjev (personalne spremembe, bolniški dopusti in podobno).

TABELARIČNI PREGLED

izvršenih pregledov, vloženih prijav in izrečenih kazni ter odvzetih premoženjskih koristi za l. 1957 v primerjavi z l. 1956.

Tržna inšpekcija:	Stevilo izvršenih pregledov	Vložene in odbite prijave		Od tega				Kazni		
		vložene	odbite	jav. tož.	sodnik za prekrške	Svetu za gospod. discipl.	denarne kazni	odvzem premoženja		
OLO	1956	171	40	6	32	7	—	—	1,375.770	205.750
	1957	138	31	3	19	12	—	—	350.463	424.710
Center	1956	484	238	—	40	218	—	1	1,034.390	—
	1957	451	76	37	11	64	—	—	143.700	1,863.263
Cerknica	1956	52	8	—	2	6	—	—	13.000	—
	1957	93	8	1	4	4	—	—	91.000	—
Domžale	1956	54	33	1	3	28	—	—	45.600	—
	1957	53	41	—	6	24	11	—	73.000	—
Bežigrad	1956	101	103	—	60	43	—	—	173.600	—
	1957	80	47	4	5	41	—	1	472.665	108.803
Grosuplje	1956	48	5	—	2	3	—	—	28.000	—
	1957	111	33	5	7	26	—	—	49.500	—
Kamnik	1956	107	27	8	9	18	—	—	146.040	24.321
	1957	60	26	4	20	6	—	—	303.000	244.447
Kočevje	1956	256	49	5	15	34	—	—	278.000	1,118.000
	1957	96	18	—	2	12	4	—	68.000	137.250
Moste	1956	76	55	3	9	44	2	—	201.321	—
	1957	81	31	4	6	25	—	—	103.000	—
Polje	1956	96	11	—	2	9	—	—	—	—
	1957	29	2	—	2	—	—	—	—	—
Ribnica	1956	106	11	—	—	11	—	—	15.000	—
	1957	97	19	—	5	14	—	—	72.500	—
Rudnik	1956	159	22	1	8	14	—	—	23.000	—
	1957	31	18	1	1	17	—	—	—	—
Siška	1956	31	9	—	—	9	—	—	26.000	—
	1957	62	10	—	1	9	—	—	33.000	—
Sentvid	1956	180	68	—	7	61	—	—	332.800	—
	1957	110	27	2	2	24	1	—	88.500	467.819
Vrhnika	1956	49	11	—	2	9	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vič	1956	89	94	—	32	62	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iv. gorica	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Litija	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj:	1956	1.780	782	20	217	561	—	—	3,842.481	1,323.750
	1957	1.761	409	65	98	293	16	2	1,938.368	3,270.613

Medsebojna primerjava podatkov leta 1956 in 1957 nam jasno kaže, da je učinkovitost nadzora blagovnega prometa s strani tržnih inšpektoratov znatno popustila, kar se opazi predvsem na številu odkritih kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov in prekrškov. Vzrokov za tako stanje je več. Eden poglavitnih je v tem, da občinski ljudski odbori v mnogih primerih ne poznajo v celoti vloge te službe, zato večkrat odredjajo tržne inšpektorje za službe drugih področij (razne komisije, kontrola obračunavanja in izterjatve davkov, opravljanje poslov iz referata obrti, blagovnega prometa, likvidacije itd.). Nadalje se ugotavlja intervencije posameznih organov ali celo vodilnih oseb, kadar žni inšpektorji pri opravljanju nadzora naletijo na kršitve predpisov in podvzamejo ustrezne ukrepe.

Naslednja slabost je še v tem, da novo sprejeti tržni inšpektorji v več primerih nimajo zadostne šolske, predvsem pa strokovne izobrazbe.

Našteli smo nekaj razlogov, ki po našem mnenju slabo vplivajo na razvoj te službe in jih bo treba v bodoče odstraniti.

DELO IN UGOTOVITVE: A. NOTRANJA TRGOVINA

Na področju sedanjega Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana imamo v notranji trgovini 1393 gosp. organizacij in trgovinskih poslovalnic. Od tega 64 podjetij na debelo in 105 podjetij na drobno oz. trgovin z rednim obračunom ter 1224 trgovskih poslovalnic (prodajalnih), nadalje 13 prodajalnih skladišč podjetij, ki imajo sedež izven območja okraja ter 12 skladišč proizvajalnih podjetij.

Tržni inšpektorji so v letu 1957 izvršili pregled v 474 gosp. organizacijah notranje trgovine (vštete so tudi poslovalnice). Prikazani pregledi so zajeli trgovino na debelo, trgovino na drobno in trgovino z rednim obračunom. Podrobna kontrola je bila izvršena predvsem nad proizvodnjo in kakovostjo živil, nad notranjo organizacijo trg. podjetij in trgovin z rednim obračunom ter nakupom in prodajo kmetijskih pridelkov potom kmetijskih zadrug in drugih tovrstnih podjetij.

Kontrola se je vršila na podlagi zveznih obveznih, republiških in okrajnih navodil, pa tudi na podlagi lastnih opazovanj ter predlogov pristojnih svetov za blagovni promet.

Značilnosti izvršenih kontrol po kvalifikaciji prestopkov in prekrškov so:

MONOPOLIZEM NA TRŽIŠČU

S čl. 67 uredbe o trgovinski dejavnosti ter trgovinskih podjetij in trgovin je gosp. organizacijam prepovedano dogovarjanje, ki jih dovede do monopolističnega položaja na tržišču. Izjemoma je dovoljeno dogovarjanje o prodajnih cenah na notranjem tržišču in o razdelitvi poslovnega področja, če to oblastni organi dovolijo v interesu stabilizacije tržišča.

Pojave monopolizma je bilo treba ocenjevati iz vidika ekonomskih posledic, kajti nekatere oblike dogovarjanja nimajo monopolističnega karakterja, temveč so lahko administrativni ukrep v cilju stabilizacije tržišča. Toliko bolj pa so škodljivi prikriti monopolistični pojavi, ki jih odkrivamo v najrazličnejših oblikah:

— Razdelitve tržišča med gospodarskimi organizacijami se izvaja najpogosteje v obliki prodaje celokupne proizvodnje sa-

mo enemu trgovskemu podjetju v obliki generalnega zastopstva za vso FLRJ ali za republiko.

Omenjena oblika poslovanja sicer ima ekonomsko opravičilo posebno v specialnih trgovinskih strokah, ki zahtevajo strokovni kader in razvito komercialno službo. (Prodaja avtomobilov, avto delov, štedilnikov, dvokoles...). Ugotovljeni so primeri, da trgovska podjetja izkoriščajo tak položaj in ustvarjajo neupravičene dohodke, ki imajo karakter monopolne rente.

— Trgovska podjetja — generalni zastopniki zaračunavajo maržo tudi od blaga, ki ga koristniki kupujejo neposredno v proizvodnji, formalno pa se obračuna preko generalnega zastopstva.

Tak način poslovanja omogoča generalnemu zastopstvu, da samovoljno brez vpliva konkurence drugih trgovskih podjetij na debelo — formira cene proizvodov in diktira pogoje prodaje, posebno pri deficitarnih artiklih, za katere se uporablja tak način prodaje. Prometa z deficitarnimi artikli ne bi smeli dopuščati le komercialni službi, temveč bi morali z intervencijo državnih organov z administrativnimi in drugimi ukrepi preprečiti monopolistične pojave.

— Zakup celotne proizvodnje je podobna oblika monopolističnega položaja poedinih trgovskih podjetij na veliko in se v bistvu ne razlikuje od generalnega zastopstva. Tako je n. pr. Grafični nabavni zavod odkupil od Tovarne papirja St. Ilj pri Mariboru vso letno proizvodnjo.

Trgovsko podjetje na debelo KMETIJSKI MAGAZIN, Ljubljana je skupno z AGROTEHNIKO, Ljubljana spomladi leta 1957 planiralo količine umetnih gnojil, predvsem za jesensko, delno pa tudi za pomladno setev. Količina gnojil se je planirala na podlagi naročil kupec, predvsem kmetijskih posestev in kmetijskih zadrug. Podjetje KMETIJSKI MAGAZIN bi po teh podatkih potrebovalo za oskrbo kmetijstva vsaj 32 ton različnih umetnih gnojil in je te svoje potrebe tudi prijavilo ZAJEDNICI POSLOVNIH SAVEZA, Beograd, katera pa jih je pozneje obvestila, da je celotni kontingent umetnih gnojil za jesensko setev leta 1957 za področje Slovenije odstopila Republiški poslovni zvezi LRS. Vsled takega monopolističnega razdeljevanja umetnih gnojil nekateri kupec oziroma naročniki niso prejeli pravočasno naročenih gnojil, nekateri pa jih sploh niso dobili v zaželenih količinah.

Trgovsko podjetje na debelo FRUCTUS, Koper je organiziralo odkup kmetijskih pridelkov s koprškega področja na ta način, da je s pogodbami vezalo vse kmetijske zadruge tega področja kot edini kupec njihovih pridelkov. Druga tovrstna podjetja, ki so hotela na Koperskem dobiti blago, so lahko nabavljala le preko FRUCTUS-a, ki je izdajal zadrugam dispozicije komu in koliko blaga sme zadruga prodati. Zadruga je seveda fakturirala blago podjetju FRUCTUS, le-ta pa naprej kupcu, ki je dvignil blago pri kmetijski zadrugi. Za navedeno posredovanje je podjetje FRUCTUS pribilo na prodajno ceno zadruge v največ primerih okrog 15 odstotkov pribitka. Isto podjetje je istočasno zaračunavalo obrabnino svoje embalaže z zelo visokim odstotkom. Podjetje je torej nastopalo v Koprščini kot absolutni monopolist pri nakupu kmetijskih pridelkov, kar se je predvsem močno

odražalo pri zgodnjem pomladanskem sadju in zelenjavi. Ljubljanska grosistična podjetja so v sezoni odkupa in prodaje morala plačevati češnje fcco Koper od 55 do 65 din za kg, medtem ko so se češnje iz območja Gorice plačevale po 40 din za kg fcco Gorica.

— Dogovarjanje o prodajnih cenah se težje odkriva, ker se o tem ne sestavljajo pismeni dogovori, pač pa se najpogosteje ugovori tedaj, ko vsa podjetja istočasno dvignejo cene za iste vrste artiklov. Vsled tega je tudi preganjanje takih pojavov otežkočeno, ker ni konkretnih dokazov za tako dogovarjanje. Poleg lokalnih pojavov so tudi primeri širšega dogovarjanja kot n. pr.:

Industrija jedilnega olja je iz konkurenčnih razlogov v letu 1957 znižala proizvodne stroške, kar je imelo za posledico, da se je cena jedilnemu olju v tej industriji zniževala. Nekatera industrijska podjetja za jedilno olje so vsled tega prodajala jedilno olje že po 296 din za kg franco kupec. V zadnjem času pa se je znižal tudi prometni davek za 20 din pri kg. Nastal je torej moment, ki je zahteval, da se jedilno olje pri proizvodnji še poceni. Prehranbena industrija se je organizirano sestala in določila, naj velja proizvodna cena za 1 kg jedilnega olja za celotno področje FLRJ 302 din za kg. Od te cene je še znižala lastno prodajno ceno za preje omenjeno spremembo pri prometnem davku. Tako je znašala sedaj nova proizvodna cena fcco kupec 282 din za kg. Združenje je še določilo, da se maloprodajni trgovski mreži ne sme dovoljevati direkten nakup pri proizvodnji, če se pa to že dovoli, naj dobi maloprodajalec olje v tovarni po isti ceni kot pri grosistu, t. j. po 287 din za kg. Na ta način je torej v celoti odpravljen kakršnakoli konkurenca med tovrstnimi proizvodnimi organizacijami.

— Monopolističen položaj detajlistične trgovine kot posledica pomanjkanja trgovskih lokalov in skladišč pride do izraza v večjih potrošniških centrih in industrijskih naseljih. Nezadostno število trgovin s sadjem in zelenjavo v Ljubljani eliminira konkurenco med podjetji in poraja monopolistične tendence, ki se izražajo v slabi potrežbi, v prodaji slabšega blaga, v dvigu cen itd.

Taki pojavi so najbolj pogosti v podjetjih, ki ne kontrolirajo prodajnih, ki so v sestavu podjetja. V večini primerov se kontrolira poslovanje le finančno v primerjavi z izdanim blagom, po evidenci knjigovodstva in s primerjavo inventurnih zalog konec vsakega tromesečja.

Podjetja bi morala imeti lastno kontrolno službo, ki bi organizirala kontrolne inventure in ugotavljala, če prodajalna sama nabavlja blago in to ne javlja podjetju za obremenitev; če samostojno dviga cene; če je v prodaji desertirano blago itd.

— Posredništvo, ki ga sicer zakonito opravlja grosistična trgovina med proizvajalcem in detajlistom, bi bilo možno znatno omejiti in zmanjšati ceno za grosistično maržo. Nekatera proizvodna podjetja s politiko cen ali rabatov onemogočajo detajlistom neposreden nakup v proizvodnji.

Trgovsko podjetje na drobno ROZNIK, Ljubljana je poskušalo navezati direkten stik z izdabavo mila s tovarno Salvetti v Piranu. Zastopnik tovarne je podjetju odgovoril, da bi tovarna sicer rada

ustregla želji podjetja, vendar tega ne more, ker je to v nasprotju z dogovorom, ki ga je sprejelo združenje tovrstne industrije. Tovarna pa je od združenja dokaj odvisna, ker dobiva surovine za svojo proizvodnjo preko združenja.

VERIŽNA TRGOVINA, PREPRODAJA BLAGA

Pri opravljanju nadzora nad blagovnim prometom v notranji trgovini še vedno ugotavljamo v precejšnji meri verižno trgovino. Zasedovanje tega pojava je dokaj otežkočeno, ker je večkrat težko ugotoviti ali poteka blago od proizvajalca, kar velja tako za industrijske kot kmetijske artikle. Največ verižništva ugotavljamo pri artiklih, ki so deficitarni in jih v trgovski mreži posebno v sezonah primanjkuje. Navajamo nekaj podrobnih primerov:

Podjetje z gradbenim materialom METALKA, Ljubljana je nabavilo od gradbenega podjetja MEGRAD, Ljubljana raznega betonskega železa v skupnem znesku 1.296.193 din, od gradbenega podj. PIONIR, Novo mesto pa za 1.061.060 din. Tudi SAHOVSKO DRUŠTVO, Jesenice je prodalo podjetju METALKA raznih dimnih pločevinastih cevi in dimnih kolen za skupno 475.160 din.

S posredovanjem Vojvodjanske agencije — Predstavništvo Ljubljana je trgovsko podjetje TABOR, Grosuplje kupilo od detajlističnega trgovskega podjetja ZELEZNINA, Vel. Lašče 2 vagona obročnega železa in 4 tone obročnega železa in ga preprodalo Občemu poslovnemu savezu, Kragujevac. Do dneva kontrole je bilo dobavljeno šele 5073 kg obročnega železa, ki ga je ZELEZNINA, Vel. Lašče odposlala direktno v Kragujevac. Trgovsko podjetje ZELEZNINA je hotelo prikriti verižno trgovino, tako da je naslovilo vse fakture na izmišljeno ime DIVCIBARE, Valjevo, dejansko pa poslalo fakture trgovskemu podjetju TABOR, ki je fakture prepisalo in jih poslalo Občemu poslovnemu savezu v Kragujevac.

Na enak način je bilo prodano betonsko železo in ga je trgovsko podjetje TABOR, Grosuplje kupilo od ZELEZNINE, Vel. Lašče in prodalo s posredovanjem Vojvodjanske agencije gradbenemu podjetju ZVIJEZDA, Čakovac. Poslano je bilo 20.158 kg betonskega železa za 2 milijona 156.936 dinarjev.

V mesecu februarju 1958 pa je preprodalo 1 vagon salonita in 2250 kompletnih vijakov v skupnem znesku 1.014.600 din. Blago je bilo poslano direktno od trgovskega podjetja na veliko MATERIAL, Split, gradbenemu podjetju PARTIZANSKI PUT, Beograd.

S temi in drugimi verižnimi posli je bila ugotovljena neupravičena premoženjska korist v skupnem znesku 287.090 dinarjev.

Način in škodljivost verižne trgovine je očitna tudi v primeru med podjetjem VELETRGOVINA, Sarajevo in grosističnim podjetjem TABOR, Grosuplje.

Nadalje ugotavljamo v precejšnji meri tudi druge pojave verižništva, ki se skrivajo pod tako imenovano tranzitno trgovino (velja predvsem za kmetijske pridelke in trgovino z lesom).

KMETIJSKI PRIDELKI, Ljubljana. Pri kontroli navedenega trgovskega podjetja na veliko smo ugotovili, da znaša preprodaja blaga v prvih petih mesecih leta 1957 skupno 47.723.223 din. Ta preprodaja se skriva pod nazivom tranzitna. Na-

vedeno podjetje je kupilo v istem razdobju od drugih podjetij na veliko te stroke blaga v skupni vrednosti 16.195.856 din. Drugim grosističnim podjetjem pa je prodalo različnega blaga v skupni vrednosti 5.629.118 din. Ta pojav tranzita ne gre samo od proizvajalca do grosista, temveč tudi od grosista do grosista na čisto agencijski način z običajno trgovinsko mrežo. V več primerih je ugotovljeno, da nastopa prodajalec grosist, posrednik grosist in kupec grosist. Samo v I. tromesečju je podjetje KMETIJSKI PRIDELKI, Ljubljana na omenjeni način odkupilo in prodalo t. j. nastopalo kot posrednik kmetijskih pridelkov v skupni vrednosti 38 milijonov 348.322 din ali 51% celotne realizacije. V mesecu aprilu je znašal na tak način ustvarjeni promet 7.617.835 din ali 43% realizacije.

Navedeno podjetje je kupilo pri trgovskemu podjetju na veliko VOJVODJANKA, Novi Sad 27.500 kg suhih rezancev v vrednosti 525.545 dinarjev in jih nato preprodalo SEČARANI, Beli Manastir za 578.655 dinarjev. Podjetje je pri tej prodaji neupravičeno zaslužilo 55.110 din. Navedeni primer kaže na neelastičnost naše industrije, ki kupuje svoje surovine s posredovanjem grosistične trgovine, ki je zelo oddaljena od industrije, poleg tega pa tudi na področju, ki takih surovin nima.

Preprodaja se pojavlja v manjši meri tudi pri živini za zakol. Tako n. pr. obrtno trgovsko podjetje MESAR in MESNINA, Kočevje kupujeta živino za zakol mimo kmetijske zadruge, katero delno zakoljeta v lastnih klavnicah in razprodata na drobno, delno pa jo prodata naprej v živem stanju nekaterim mesarskim podjetjem v Ljubljani.

VOĐSTVO EVIDENCE V TRGOVINAH Z REDNIM OBRAČUNOM

Po reorganizaciji trgovinske mreže v ljubljanskem okraju, ki se je izvršila pred leti, je nastalo iz bivših podjetij na debelo, ki so imela v svojem sestavu tudi trgovine na drobno večje število trgovin oziroma podjetij z rednim obračunom. Začetne težave so se v glavnem že odpravile, so pa še pomanjkljivosti kot n. pr.:

Večina podjetij z rednim obračunom nima v svojih pravilih določenih delovnih mest kakor to zahteva odredba o notranji organizaciji trgovskih podjetij in trgovin z rednim obračunom. V teh pravilih enako pogrešamo namestnike za predvidena delovna mesta. Vsa podjetja vodijo knjigovodstvo po določenem kontnem planu, iz katerega se lahko ugotovi evidenca prejema blaga po nabavni in prodajni ceni ter o vseh nadaljnjih spremembah o zalogah (primanjkljaji, presežki, odpisi itd.). Trgovine z rednim obračunom vodijo nadalje evidenco o izdani in prejeti embalaži. Pripomniti pa je, da je evidenca o izdani in prejeti embalaži zelo različna in največkrat precej pomanjkljiva. Interno kontrolo poslovanja v trgovinah z rednim obračunom vršijo v glavnem direktorji oziroma poslovodje teh trgovin; delno pa tudi računovodstvo s kontrolnimi inventurami ali pa ob priliki rednih inventur, ki so največkrat tromesečne. Blagajniška služba v teh podjetjih je v glavnem zadovoljiva; imamo pa tudi več takih primerov, kjer blagajniško službo opravlja prodajalec skupno s poslovodjo. Manjši del teh trgovin ima v svojih poslovalnicah register blagajne, osta-

le poslovalnice pa nimajo prave kontrole nad dnevnim iztržkom. Paragonski bloki se v tovrstnih trgovin ne izdajajo.

Se bolj pomanjkljiva ureditev trgovin z rednim obračunom je v bivšem okraju Kočevje, kjer je 10 tovrstnih trgovin, od katerih nobena v celoti ne izpolnjuje pogojev, ki jih predpisuje preje citirana odredba. Nekatere od teh trgovin zaposljuje le po 4 osebe, druge le po 3, 2 trgovini pa zaposlujeta le po 2 osebi. Blagajniška služba in ostala dokumentacija je v teh podjetjih res problematična.

Evidenca v samih prodajnih mestih na celotnem področju okraja pa je čisto zelo pomanjkljiva in ne daje možnosti hitre in efikasne kontrole. Posebno problematično je vprašanje cen, ker prodajalci dostikrat nabavljajo blago sami, bodisi, da imajo tako dovoljenje od svojega poslovodje, bodisi, da jim določenega sortimenta zmanjka in da so prisiljeni tako blago poiskati pri najbližjem grosistu. Prodajalci v poslovalnicah v dosti primerih nimajo dospelja za blago, ki ga prodajajo, če pa dospelja imajo, na njem večkrat ni označena cena. Ugotavlja se tudi, da imajo navedeni prodajalci v več primerih dospelja s starejšim datumom, t. j. od dne, ko je bila določena vrsta blaga dražja kot pa so bile poznejše nabave. Večkrat se tudi ugotovi, da je prodajalec take poslovalnice nabavil minimalno količino določenega artikla, ki ima sorazmerno visoko ceno, čeprav ima na zalogi še večjo količino istovrstnega blaga, ki pa je bilo nabavljeno po nižji ceni. Prodajalec je vsled tega blago medsebojno pomešal in oboje prodajal po višji ceni. Pri kontroli smo poleg tega ugotavljali, da so prodajalci odredjali prodajne cene sami s predhodnim medsebojnim dogovorom in sicer je bil v teh primerih pribitek marže večji kot pa je običaj za njihovo podjetje, ta razlika, ki se je ustvarila, pa bi šla seveda v žep prodajalca. Česti so tudi primeri, da prodajalci na lastno odgovornost nastavljajo neke vrste honorarne moči, ki jim pri prodaji pomagajo, katere pa plačajo prodajalci iz »svojih« dohodkov. Odvajanje iztržkov se v mnogih primerih ne vrši dnevno oziroma se ne odvede celotni iztržek, kar pa je praktično zelo težko kontrolirati, ker je nekaj blaga po zaključku dneva še vedno na zalogi. Kalo, kvar, gniloba se skoraj v nobenem primeru ne ugotavlja komisijsko, pač pa vsak prodajalec poroča količino in vrednost blaga, ki se je zaradi prej naštetih momentov izločila iz prodaje in predlaga knjigovodstvu, da mu izda ustrezen dobropis. Le v redkih primerih knjigovodstvo ni v celoti upoštevalo zahtevka prodajalca. Pomanjkljivosti glede netočnega merjenja oziroma netočnih in nežigosanih tehtnic ter uteži je inšpekcija ugotovila le v dveh primerih.

DAJANJE PREDNOSTI KUPCEM

nismo zasledili v takem obsegu kot je bilo to prejšnja leta. Prepričani pa smo, da taki pojavi še obstajajo in to predvsem pri prodaji deficitarnega blaga. Neupravičena prednost se nadalje ugotavlja pri izvrševanju raznih uslug od strani gospodarski organizacij v korist določenim osebam in v breme organizacije.

Podjetje z gradbenim materialom METALKA, Ljubljana je n. pr. prodajala gradbeni material svojim uslužbencem po grosističnih cenah.

Pri blagu, ki pa je imelo minimalne okvare je podjetje priznalo sorazmerno visoke popuste. Isto podjetje je prodalo nekaj gradbenega materiala tudi 2 zasebnikoma po istih cenah in pogojih.

Taka prodaja je bila nadalje ugotovljena pri podjetju VOLNENKA, ki je prodalo 2 zasebnima obrtnikoma iz Ljubljane in nekaterim drugim osebam različnega volnena blaga po lastni ceni (proizvodni) za 82.000 dinarjev. Omeniti je še, da zasebna obrtnika nista plačala blaga nad 6 mesecev in da je podjetje moralo resno in strogo urgirati plačilo izdobiljenega blaga. Takih podrobnih oziroma manjših neupravičenih prednosti je odkritih še več.

POSLOVANJE BREZ DOVOLJENJA

Primerov, da bi podjetje poslovalo čisto brez dovoljenja nismo ugotovili, pač pa so nekatera trgovska podjetja prekoračevala svoj poslovni predmet oziroma poslovala izven predmeta poslovanja ali pa niso imela posebnega dovoljenja, ki je potrebno za opravljanje določenih poslov.

Nekatere kmetijske zadruge niso imele posebnega dovoljenja od sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo oziroma dovoljenja od ljudskega odbora za prodajo lesnih sortimentov in gradbenega materiala.

PRODAJA BLAGA NAD DOLOČENIMI ALI DOGOVORJENIMI CENAMI — (olje, uvožena mast, petrolej, sladkor itd.)

Maloprodajne cene na drobno-za uvoženo mast, jedilno olje, petrolej, moko tipa 1100, 1200 in 950 ter za izpeko kruha se oblikujejo kalkulatorno z odobritvijo najvišjih prodajnih stroškov od strani sveta, ki je pristojen za blagovni promet. Maloprodajne stroške za prodajo omenjenih živil je svet za gospodarstvo oziroma tržišče odredil nižje od povprečne razlike v ceni — marže v detajlistični trgovini in s tem še bolj uveljavil načelo, da se pri prodaji osnovnih živil ne sme ustvarjati dobiček.

Izrazit primer prekoračevanja odobrenih maloprodajnih stroškov je bil ugotovljen v KZ Besnica, kjer so prodajali uvoženo mast po 370 dinarjev za kilogram, katero je KZ nabavila pri trgovskem podjetju na debelo EKONOM po 308 dinarjev za kilogram. Razlika v ceni — marža pa bi smela znašati največ 14 din.

V juniju leta 1957 je svet za tržišče odobril najvišje maloprodajne stroške za 1 kg petroleja i. s. Na grosistično nabavno ceno 126 din za kilogram so bili odobreni maloprodajni stroški (marža) 14 din za kg. Ugotovljeno je bilo, da so nekatera trgovska podjetja prodajala petrolej iznad določenih stroškov kot n. pr.

Pri trgovskem podjetju HRANA, Ljubljana se je prodajal petrolej v dveh poslovalnicah po 143 din za kilogram, v poslovalnici na Vrhovcih pa celo po 150 din za kilogram. V tej poslovalnici so se izgovarjali, da prodajajo petrolej na litre in sicer 1 liter po 120 din, 1 liter petroleja pa sme stati 112 dinarjev.

Se bolj pa je prekoračevala odobrene maloprodajne stroške KZ Brezovica, ki je prodajala v svoji poslovalnici 1 liter petroleja celo po 130 dinarjev.

Dokaj neurejeno stanje je ugotovila kontrola tudi na področju ObLO Kamnik, kjer se prodaja pe-

trolej v največ primerih na litre in sicer po ceni od 110 do 120 dinarjev, v eni poslovalnici KZ pa tudi po 130 dinarjev.

Podobno stanje kot v Kamniku je tudi na področju ObLO Grosuplje, na ostalih področjih pa so bile cene v glavnem prilagojene odobrenim maloprodajnim stroškom, prekoračevanja cene v manjšem obsegu pa so se pojavljala le pri prodaji na litre.

NEDOVOLJENO DELO NAKUPOVALCEV

Z uveljavljanjem kmetijskih zadrug je vloga nakupovalcev skoraj povsem omejena in nismo ugotovili kršitve predpisov, ki določajo delokrog in pooblastila zbiralcev in nakupovalcev. Značilnejši so le primeri provizijskih nakupovalcev, ki jih plačujejo nekatere kmetijske zadruge. Tako je n. pr. KZ Medvode pooblastila za odkup živine dva mesarja iz podjetja MESOPROMET, Medvode (upravnika in pomočnika) in jih plačevala po 0,80 din od kg odkupljene živine. Živino odkupuje ta omenjena mesarja za potrebe mesarije, kjer sta zaposlena. Ker se odkup izvrši formalno preko KZ, si zadruga zaračuna maržo 4 din za kg in plača provizijo mesarjema. Odkupovalca odkupujeta dobrih 90 odstotkov le za potrebe lastnega podjetja, od časa do časa pa tudi za katero drugo podjetje. Tako je bilo v prvih 8 mesecih leta 1957 odkupljeno 1 vagon živine za Jesenice in nekaj manjših količin za podjetje MESAR in MESNINA, Ljubljana. Izplačana provizija za I. polletje 1957 znaša 61.974 din in sicer v obliki potnih stroškov. Provizije ne izplača kmetijska zadruga, pač pa ta izstavi dobropis podjetju MESOPROMET po dejanskem obračunu. Celotna provizija za leto 1956 je znašala 84.422 din, ki je bila izplačana brez odvoda družbenih dajatev kot so: socialno zavarovanje, stanov. prispevek in dohodnina.

Na podoben način je odkupovalo živino mesarsko podjetje na Vrhniki, vendar s to razliko, da je kmetijskim zadrugam tega področja dostavljalo račune na del stroškov, ki jih je imel odkupovalec podjetja.

Pri mesarskih podjetjih imamo tudi neke vrste nakupovalce, ki so drugače redno zaposleni na drugih delovnih mestih. Le-ti v prostem času hodijo po terenu in odkupujejo živino. Tako odkupljena živina se največkrat izplača preko kmetijskih zadrug, v nekaterih primerih pa tudi na upravnih njihovih podjetjih.

Poleg takih občasnih nakupovalcev pa imajo mesarska podjetja tudi stalne nakupovalce, ki so pri podjetjih tudi plačani na teh delovnih mestih in pooblašteni, da odkupujejo na sejmi in dogonskih mestih. Nekateri teh nakupovalcev prekoračijo dana pooblastila in odkupujejo v hlevih ali pa med potjo na živinski sejem tako, da se na sejmu le vrši formalen odkup.

UGOTOVITVE PRI KONTROLI INVENTIRANJA

Po poostreni kontroli nad izvajanjem inventur v letu 1956 se je stanje izboljšalo, tako da je v letu 1957 vsaj izvedba inventure in razprava o njenih zaključkih izvršena skladneje z obstoječimi predpisi.

Pregledi inventurnega elaborata so nam nadalje pokazali, da so nekatera podjetja želela s tem elabo-

ratom znižati dohodek podjetja na ta način, da so prikazala v obračunu (bilanci) manjšo zalogo od dejansko ugotovljene. Podjetja so na ta način hotela rezervirati del razlike v ceni za naslednje poslovno obdobje.

Analiza inventurnih elaboratov za leto 1956 je zajela 209 gospodarskih organizacij, analiza za I. polletje 1957 pa 76 gospodarskih organizacij. Trenutno pa je v obdelavi analiza inventurnih elaboratov za konec leta 1957. Navajamo nekaj podatkov, ki so ugotovljeni z analizo inventur konec leta 1956:

(Nadaljevanje)

OBČINSKI LJUDSKI ODBORI

OBČINA DOBREPOLJE

311.

Na podlagi 29. člena temeljnega zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci (Ur. list FLRJ št. 26/54) v zvezi s 7. točko 43. člena zveznega zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov (Uradni list FLRJ št. 52/57) je občinski ljudski odbor Dobrepolje sprejel na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 30. maja 1958

ODREDBO

o skupnem zatiranju rastlinskih boleznih in škodljivcev

1. člen

Zaradi intenzivnega in uspešnega zatiranja koloradskega hrošča, ameriškega kaparja, rdečega pajka, češpljevega kaparja, jabolčnega zavijača, škrlupa in krompirjeve plesni se na območju občine Dobrepolje odreja skupno zatiranje teh rastlinskih boleznih in škodljivcev.

2. člen

Skupno zatiranje rastlinskih boleznih in škodljivcev iz 1. člena te odredbe organizirajo in izvedejo na svojem območju splošne kmetijske zadruge ob sodelovanju lastnikov, posestnikov oziroma uporabnikov kmetijskih zemljišč ter na njihov račun.

V hribovitih predelih, ki so za motorno tehnično opremo kmetijskih zadrug težko dostopni, izvedejo zatiranje rastlinskih boleznih in škodljivcev lastniki sami, splošne kmetijske zadruge pa so dolžne pripraviti organizacijo zatiranja, preskrbeti lastnikom kmetijskih zemljišč pomoč v ročnih, tehničnih in kemičnih sredstvih za zatiranje rastlinskih boleznih in škodljivcev ter nadzorovati izvedbo akcij za zatiranje.

3. člen

Kakšne varnostne ukrepe za zatiranje posameznih rastlinskih boleznih in škodljivcev so dolžne izvršiti kmetijske zadruge oziroma lastniki zemljišč ter kdaj, kje in kako naj se ti ukrepi izvršijo, določijo za kmetijstvo pristojni svet občinskega ljudskega odbora.

Pristojni svet za kmetijstvo ljudskega odbora določi po zaslišanju pristojne kmetijske zadruge tudi predele, na katerih morajo izvajati varstvene ukrepe lastniki sami.

4. člen

Za storitve, opravljene po 2. členu, zaračunava kmetijska zadruga posameznim lastnikom kmetijskih

26.

Na osnovi 2. točke odloka o prodajnih cenah za mast in jedilno olje (Ur. list FLRJ št. 31/55) in 3. člena uredbe o spremembah in dopolnitvah tarife prometnega davka (Ur. list FLRJ št. 29-366/58) izdaja Tajništvo za blagovni promet po sklepu Sveta za tržišče OLO Ljubljana z dne 8. avgusta 1958 naslednjo

ODLOČBO

o prodajnih cenah na drobno za jedilno olje.

1. Prodajne cene na drobno za jedilno olje se oblikujejo s kalkulacijo.

zemljišč nabavno vrednost kemičnih sredstev in dejanske stroške storitve s stroji (delovna sila, gorivo, amortizacija in režijski stroški).

5. člen

Ce lastniki na območju, za katerega je določil pristojni svet za kmetijstvo, da morajo lastniki sami izvršiti varnostne ukrepe, teh ne storijo ali ne storijo o pravem času ali ne na pravilen način, je dolžna izvršiti te varnostne ukrepe kmetijska zadruga na njihov račun. V takem primeru lahko računa kmetijska zadruga tem lastnikom polno ekonomsko ceno.

6. člen

Izvrševanje varstvenih ukrepov po tej odredbi nadzoruje za kmetijstvo pristojni upravni organ občinskega ljudskega odbora. Ta organ vodi o izvrševanju teh ukrepov tudi posebno evidenco.

7. člen

Za kršitev predpisov iz 1., 2. in 3. točke te odredbe se uporabljajo določbe 3. točke 58. člena, 6. in 7. točke 59. člena ter 60. člena temeljnega zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci.

8. člen

Ta odredba začne veljati od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana.

Predsednik
Občinskega ljudskega odbora:
Marjan Miklič l. r.

OBČINA GROSUPLJE

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri ObLO Grosuplje

razpisuje

na podlagi 146 člena zakona o javnih uslužbencih naslednja delovna mesta:

1. matičar — nižja strokovna izobrazba;
2. pisarniški uslužbenec — nižja strokovna izobrazba;
3. strojepisec II. razreda — dvoletna administrativna šola.

Plača in položajna plača v smislu določil zakona o javnih uslužbencih.

Pravilno kolkovane prošnje — opremljene z življenjepisom — se vlagajo v 15 dneh po objavi pri ObLO Grosuplje.

Komisija
za uslužbenske zadeve

2. Trgovskim podjetjem na drobno in trgovinskim poslovalnicam kmetijskih zadrug se odobravajo najvišji stroški trgovine na drobno za jedilno olje v znesku 19 din za kilogram na nabavno ceno.

3. Ta cena ne velja za oljčno in sojino olje.

4. S to odločbo se razveljavlja odločba Tajništva za blagovni promet OLO Ljubljana št. 06/2-1605/1-58 z dne 27. januarja 1958 (»Glasnik« št. 10/58).

5. Ta odločba velja takoj.

Načelnik
Tajništva za blagovni promet:
Erna Podbregar l. r.

nice ter za prodajalne proizvajalnih podjetij 20.000 din;

c) za poslovalnice in prodajalne gospodarskih organizacij živilske stroke 1000 din;

č) za trafike, kioske 1000 din.

Poslovalnice, delavnice in prodajalne se smatrajo v smislu te tarifne številke za samostojne in se za vsako od njih posebej plača letna taksa na firmo.

Taksa na firmo dospe v plačilo 1. januarja za celo koledarsko leto vnaprej in mora biti plačana do 15. februarja istega leta v gotovini pri občinski upravi za dohodke.

Ce je gospodarska dejavnost pričela po 30. juniju, se plača za dotično leto samo polovico letne takse na firmo.

Za leto 1958 velja rok za prijave in plačila 30 dni od dneva objave tega odloka.

V primerih, kjer ni zagotovljen minimalni dohodek taksnega zavezanca, ga lahko svet za družbeni plan in finance ObLO delno ali v celoti oprosti plačila te takse.

2. člen

Odlok velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana.

Št. 07/1-4610/2.

Datum: 13. junija 1958.

Predsednik

Občinskega ljudskega odbora:
Dr. Stefan Šoba l. r.

OBČINA TRBOVLJE

313.

Na podlagi 2. odstavka 11. člena zakona o proračunskem prispevku iz osebnega dohodka delavcev (Ur. list FLRJ št. 52-647/57), 15. točke 50. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. list LRS št. 19-88/52) in 2. točke 26. člena statuta občine Trbovlje je občinski ljudski odbor Trbovlje na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 10. julija 1958 sprejel

ODLOK

o oprostitvi časopisnega podjetja »Zasavski tednik« plačevanja proračunskega prispevka iz osebnega dohodka delavcev v letu 1958

1. člen

Časopisno podjetje »Zasavski tednik«, ki ima svoj sedež v Trbovljah, se v letu 1958 oprosti tistega dela proračunskega prispevka iz osebnega dohodka delavcev, ki pripada občini.

2. člen

Odlok velja osmi dan po objavi v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana, uporablja pa se od 1. januarja 1958.

Št.: 02/1-2721/1.

Datum: 5. avgusta 1958.

Predsednik

Občinskega ljudskega odbora:
Martin Gosak l. r.

Vsebina

Poročilo o delu tržnega inšpektorata v letu 1957

26 Odločba o prodajnih cenah na drobno za jedilno olje.

311 Odredba o skupnem zatiranju rastlinskih boleznih in škodljivcev občine Dobrepolje.

Razpis delovnih mest občine Grosuplje.

312 Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskih taksah Ljubljana-Center.

313 Odlok o oprostitvi časopisnega podjetja »Zasavski tednik« plačevanja proračunskega prispevka iz osebnih dohodkov delavcev občine Trbovlje.